

ВІКНО В АЗІЮ
ВИПУСК 2
липень 2022

ІНДІЯ: МІЖ РОСІЙСЬКИМ ВЕДМЕДЕМ ТА КИТАЙСЬКИМ ДРАКОНОМ

Ми звично дивимось на світ через українські, європейські, а також американські ЗМІ, відносячи себе до західного світу, світу демократії, свободи слова і думки. Але світ незахідний значно більший, і він далеко не завжди є демократичним.

Японія, Південна Корея, Тайвань – швидше, острівці демократії західної подоби в морі азійського авторитаризму. Індію ми інерційно відносимо до демократичного світу, але далеко не завжди на міжнародній арені вона поводить себе відповідно, надаючи перевагу співпраці з авторитарними, антизахідними режимами. Тому, потрібно звертати увагу на інформаційний простір Китаю та Азії в більш широкому контексті: які наративи поширюються у цьому просторі, і як вони впливають на формування картини світу у мізках своїх громадян.

Центр глобалістики «Стратегія XXI» розпочав публікацію серії аналітичних оглядів «Вікно в Азію», підготовленого Азійським бюро Центру. Перший випуск «Російська агресія проти України очима азійських ЗМІ» був представлений в червні. Зараз вашій увазі представляється другий випуск «Індія: між російським ведмедем та китайським драконом».

© Центр глобалістики «Стратегія XXI»

«Вікно в Азію», Випуск 2

Моніторинг та аналіз: Тантелі Ратувухері Харіманга
Упорядник та редактор випуску: Христина Гончар
Відповідальний секретар: Оксана Іщук

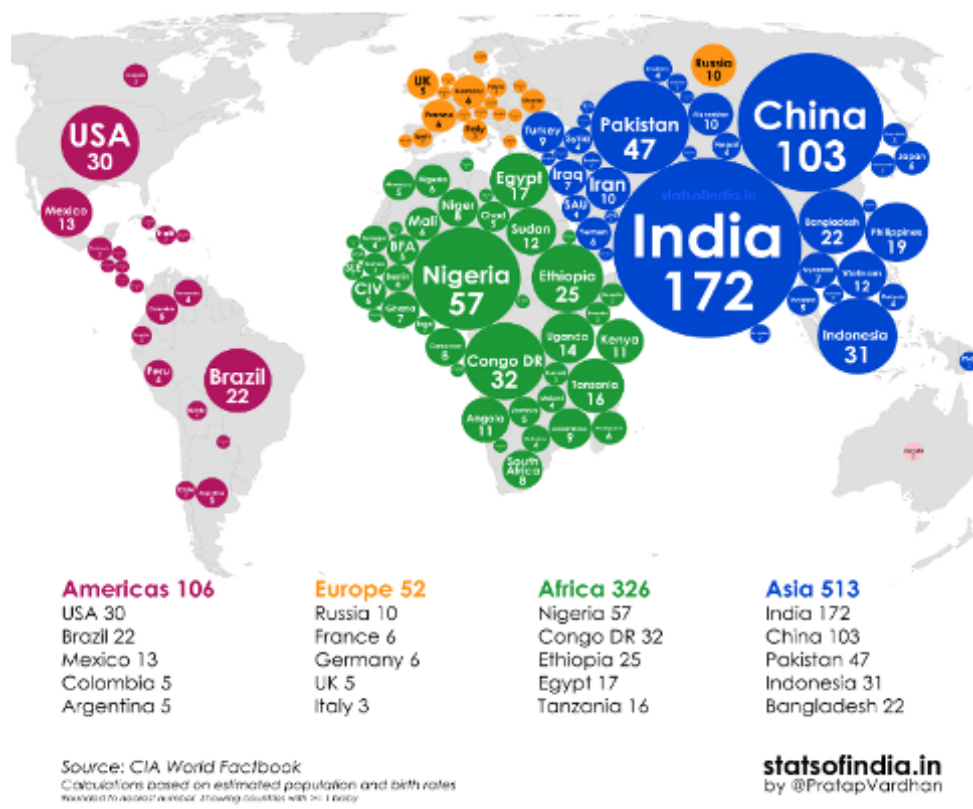
Центр глобалістики «Стратегія XXI»
вул. Щекавицька, 51 Офіс 26
Київ, 04071, Україна
Е-пошта: info@geostrategy.org.ua
<https://geostrategy.org.ua/>

Індія є важливою складовою геополітичної картини світу як на регіональному, так і на глобальному рівні. Насправді, теперішні проблеми Індії не обмежуються складним геополітичним оточенням. Населення Індії стрімко зростає і наздоганяє китайське. Вже не Китай, а Індія є світовим лідером з приросту народонаселення планети. Для порівняння: населення Китаю становить близько 1,426 мільярда осіб, а Індії – близько 1,412 мільярдів, тобто практично порівну. Зростаюча кількість населення потребує більшого обсягу продовольства та енергетичних ресурсів.

У довгостроковій перспективі, саме Індія є тою силою, що балансуватиме вплив Китаю та стримуватиме його глобальну експансію. Сьогодні ж Індія займає вагомую позицію у формуванні політики міжнародної спільноти, а особливо Заходу в питаннях приборкання Ірану та Росії.

Однак, останні роки політика Індії стає дедалі більш непередбачуваною та ненадійною. Особливі відносини Індії з Росією, перш за все, у галузях озброєння та енергетики, стають причиною напруги в її відносинах з США. Однак, слід зазначити, що незгода Індії приєднатися до міжнародних енергетичних санкцій почалась не вчора, і не з Росії. Ще раніше, Індія вимагала певних виключень для себе, коли США та союзники ввели санкції проти Ірану.

Where will the next 1000 babies be born?

ІНДІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛІЗМ VS ІСЛАМСЬКИЙ СВІТ

Поточна становище Індії також дуже пов'язане з намаганнями нинішньої влади кардинально змінювати національно-політичний устрій держави заради збереження тривалого панування. По суті, влада Нарендри Моді крок за кроком демонтує модель світської держави, яку вибудував клан Ганді – Неру через партію Індійський національний конгрес (ІНК). За час правління Н. Моді та його Бхаратія Джаната Парті (Народна партія Індії, НПІ) ідеологія та практична політика Індії перетворили державу з толерантним, багатоконфесійним суспільством у державу, де «індус понад усе». Основною жертвою такої трансформації стало, перш за все, мусульманське населення і відносини з країнами арабського світу^[1].

Нинішня правляча партія прем'єр-міністра Моді відома своєю антиісламською і шовіністичною позицією. І останнім часом, кількість антимусульманських висловлювань з боку функціонерів цієї партії спровокувала і зробила те, що здавалося неможливим – згуртувала весь мусульманський світ проти Індії. Руйнівний масштаб цієї етноцентричної та ісламофобської політики майже дійшов апогею на початку червня цього року, коли члени правлячої партії вже не обмежувалися переслідуванням мусульман, але й посягали на образ самого пророка Мухаммеда, що обурило увесь ісламський світ^[2]. Протест проти висловлювань функціонерів НПІ майже гуртом висловили такі традиційно геополітично конкуруючі між собою країни як Саудівська Аравія, Іран та Туреччина, і навіть такі як Лівія та рух Талібан^[3].

Мусульмани складають близько 15% населення Індії і є другою за чисельністю релігійною громадою в країні. Індія має величезне значення для всього ісламського

світу, будучи третьою у світі країною за чисельністю мусульман після Індонезії та Пакистану. В Індії мешкають понад 10% всіх мусульман світу^[4]. Вони складають переважну більшість населення в проблемному штаті Джамму-і-Кашмір.

Можливо, мусульманська проблема пов'язана з певною незадоволеністю своєю залежністю від Саудівської Аравії, яку наразі, Росія відтіснила з другого місця серед головних постачальників нафти в Індію. Загалом, **фундаменталістська політика Саудівської Аравії в Азійському регіоні розглядається як загроза стратегічній стабільності та безпеці Індії**. Більшість індійських мусульман сповідують радикальні ісламські течії, що характерні для Саудівської Аравії та Пакистану. Ер-Ріяд в той чи інший спосіб підсилює всіх мусульманських регіональних ворогів Індії, у тому числі Пакистан, Афганістан, а також ісламістів в Кашмірі.

За інформацією індійських джерел, Саудівська Аравія втручається у внутрішню та міжнародну політику Індії в регіоні в рамках свого геополітичного протистояння з Іраном. З одного боку, Саудівська Аравія фінансує низьку недержавних організацій, які розглядаються індійськими політиками як інструменти арабізації мусульманського населення Індії. Одним з важелів

такої політики є те, що більшість з 3

мільйонів індійських трудових мігрантів в Саудівській Аравії походять з Південно-Західної Індії. За деякими джерелами, Саудівська Аравія використовує шиїтських мусульман, які складають від 10% до 30% мусульманського населення Індії, як п'яту колону проти індійсько-іранського партнерства. А розвідувальні служби Індії звітують про багаточисленні десанти ультра-консервативних ісламських вчених Саудівської Аравії до сунітських громад країни. Десятки мільйонів доларів США були виділені цим громадам саме з Саудівської Аравії.^[5]

З іншого боку, Саудівська Аравія практично є союзником Китаю в аспектах енергопостачання. Є інформація, що Саудівська Аравія намагається підірвати великі інвестиції індійського капіталу в іранському порту Чабахар. Тут інтереси Саудівської

Аравії та Китаю співпадають - перший хоче підірвати позиції Ірану на Близькому Сході, другий - позиції Індії в Південній Азії.

Відомо, що саме Росія з Іраном є основними супротивниками та конкурентами Саудівської Аравії як на світовому енергетичному ринку, так і на релігійно-конфесійному підґрунті. Тому, стратегічне партнерство з Росією, яка може відкрити Індії доступ до ринків Центральної Азії, зокрема, енергетичних, а також до Ірану, є критично важливим в такому геостратегічному становищі країни.

Поява нових незалежних держав у Центральній Азії унаслідок розпаду Радянського Союзу дозволила Індії розглядати можливості імпорту енергоресурсів з регіону, а також розглядати регіон як торговельний та транзитний шлях. Індія намагається налагодити прямі транспортні зв'язки з країнами регіону через території Афганістану та Таджикистану. Однак, радикальна зміна влади в Афганістані поряд з конфліктними відносинами з Пакистаном стали на заваді цьому. Як альтернатива, Індія намагається домовитися з Росією та Іраном, щодо використання їхнього мультитранспортного коридору Північ - Південь. У обох випадках, на заваді стає Китай, який розглядає регіон як зону своїх стратегічних інтересів ^[6].

ФАКТОР ДОВГОСТРОКОВОЇ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ СТРАТЕГІЇ

Окрім національної політики, енергетична стратегія також стає одним з чинників, що сприяють розбіжностям у поглядах Індії та Заходу щодо підсанкційних держав, перш за все Росії. В цілому, індійське керівництво виходить з того, що Індія як держава та населення країни є бідними. Тому уряд розраховує перш за все на дешеві джерела енергії, а саме на викопні енергоресурси. В міру ускладнення економічного, політичного, геополітичного становища у світі, а також відносин із західним світом, політика Індії дедалі віддаляється від загальної глобальної лінії, наближаючись до політики країн порушників міжнародного порядку. Попри те, що **Індія до 2020 року рухалася разом зі світом в напрямку зеленої енергетики, тепер вона нарощує державне фінансування, перш за все, у нафтогазовий сектор та ядерну енергетику**^[7].

У своєму виступі на IV щорічному Всеіндійському Форумі з енергетики у 2020 році, прем'єр-міністр Н. Моді відокремив 7 основних стовпів енергетичної стратегії Індії.

^[8]

1. Прискорення переходу до економіки на основі природного газу
2. Більш чисте використання викопних джерел енергії
3. Пріоритет вітчизняних ресурсів для розвитку виробництва біопалива
4. Досягнення потужності відновлювальної енергетики в 450 ГВт до 2030
5. Більше використання електроенергії для декарбонізації
6. Перехід до нових видів палива, таких як водень
7. Цифрові інновації у всіх енергетичних системах

Довгострокова енергетична стратегія Індії включає прискорений розвиток ядерної та гідроенергетики^[9]. Тим не менше, країна все ще вагається між тим, щоб розвивати ядерну енергетику виключно на основі національних технологій та внутрішніх ресурсів, чи піти шляхом залучення до іноземних інвесторів. Переважна орієнтація на внутрішні ресурси, з одного боку, дозволила країні повільно, але крок за кроком будувати увесь цикл ядерної енергетики, однак, ця політика обмежувала ядерно-енергетичні проекти країни АЕС малої потужності. Більш ж потужні атомні станції вимагають участі провідних іноземних гравців. Але більш рішучий крок у

цьому напрямку стримується тим, що Індія не є учасником Договору з нерозповсюдження ядерної зброї [\[10\]](#).

Така енергетична стратегія фактично сприяє залученню російських джерел нафти, газу та ядерних матеріалів, і робить майже неминучим стратегічний альянс з Росією. Довгострокова стратегія Індії щодо зеленої енергетики базується на розвитку ядерної галузі, як низькоємісійної. Вона зараз залежить від російської технології та ресурсів. Таким чином, приєднання до західних санкцій проти Росії поставить під загрозу енергетичне майбутнє країни [\[11\]](#).

ІНДІЯ - РОСІЯ: В ЧОМУ СИЛА ВЗАЄМНОГО ТЯЖІННЯ?

Очевидно, на позицію Індії щодо антиросійських санкцій впливають двосторонні інвестиції між економіками цих країн, зокрема у сфері енергетики та військової промисловості. [\[12\]](#) Після введення Заходом санкцій проти Росії та її енергетичного сектору, Індія в свою чергу навіть не розглядала питання щодо санкцій. Навпаки, делегації двох країн зустрілися на початку травня цього року, щоб актуалізувати спільні енергетичні проекти і зокрема, можливі механізми розрахунків в обхід західних фінансових санкцій [\[13\]](#).

Індія активно долучається до енергетичних проектів Росії та експлуатації енергетичних ресурсів в Арктиці та на Сахаліні. Вона приймає участь у розвитку виробництва зрідженого газу у Росії. Індійські інвестиції у нафтогазовий сектор Росії перевищують \$15 млрд. і, таким чином, Росія є чи не єдиним напрямком великих нафтогазових інвестицій

Індії у світі. В свою чергу інвестиції НК «Роснефть» у нафтопереробний завод в Індії перевищують \$13 млрд. «Роснефть» володіє 49,13% акцій індійської компанії Nayara

Energy, якій належить другий за величиною НПЗ в Індії потужністю переробки 20 млн. т нафти на рік, а також глибоководний порт, який може приймати супертанкери класу VLCC та одна з найбільших роздрібних мереж торгівлі нафтопродуктами.

Також російські компанії активно присутні в нафтогазовій та вугільній галузях країни. Газпром постачає скраплений газ до Індії. З моменту вторгнення російських військ в Україну у лютому 2022 року та введення західних санкції проти Росії, Індія багаторазово збільшила імпорт російської нафти. Зокрема, імпорт російської нафти в країну збільшився у 7 разів у квітні-травні цього року у порівняння з минулим роком. Частка російської нафти на індійському ринку досягла 10% проти 2% до цього.^[14] В червні 2022 року Росія постачала в Індію 985,000 барелів на добу. Як наслідок, Росія відтіснила Саудівську Аравію з другої сходинки серед основних постачальників нафти у цю країну.

Насправді, інформація, яка поширюється в міжнародному інформаційному просторі щодо нарощування імпорту російської нафти Індією з дуже великим дисконтом, не зовсім коректна. Більше того, таке висвітлення стану справ тільки посилює відторгнення Індії від міжнародної спільноти. У дійсності, **мова іде про те, що «Роснефть» купує сама у себе нафту з дисконтом і постачає її на свій НПЗ Індії, який вона з партнерами купила раніше за майже \$13 млрд, і нарощує експорт очищеної нафти та продуктів її переробки на світовий ринок. Як наслідок, Індія наростила і експорт нафтопродуктів.** Однак, достеменно невідомо, чи є російський компонент у нафтопродуктах, які країна постачає в Європу та США.

Імпорт Urals відбувається за кількома маршрутами, де найкоротший з чорноморського порту Новоросійська до західного узбережжя Індії займає 13 діб. Іншим маршрутом є постачання з балтійських портів Приморська та Усть-Луги, втім танкеру потрібно до 40 діб аби дістатися берегів Індії. Наразі, Індія та Росія опрацьовують можливості для коридору Владивосток – Ченнай, що дозволить оптимізувати тривалість та вартість. Втім, Індія спроможна купувати не більше ніж 1.5 млн. барелів нафти на добу.

Глибокі зв'язки та ставка на російські енергоносії, окрім погіршення взаємовідносин з арабським світом, практично спричинили те, що Індія стала заручником Росії. Аби виправити це, потрібно змінювати всю енергетичну стратегію та внутрішньо-політичний розклад країни. Імовірно, є певна можливість вирішити індійську проблему за допомогою енергоресурсів з країн Центральної Азії та Каспійського регіону – Казахстану, Азербайджану, Туркменістану. Але для цього тут потрібно

подолати домінування Росії та Китаю, а також Ірану. Відомо, що територіальний конфлікт між Індією та Китаєм в Гімалаях, зокрема, пов'язаний з транспортним коридором з Півночі та Центральної Азії до Південно-Східної частини континенту, тліє. Туреччина у даному випадку може частково відіграти роль геополітичної протипаги у боротьбі за утримання країн та ринків Центральної Азії від засилля Росії та Китаю.

В цілому ж, лояльність Індії до Росії походить ще з радянських часів.^[15] Відомо, що у суперечках за Кашмір, Радянський Союз 6 разів використовував право вето в ООН для захисту Індії від тандему США – Пакистан. Після завершення Холодної війни Індії більше не доводилося вдаватися до подібних прохань, втім у Нью-Делі все ще вважають, що тримають такий козир в кишені. Індія розраховує, щоб Росія принаймні тримала нейтралітет у потенційних конфліктах з Китаєм. І сьогодні, РФ достатньо вміло користується своїм статусом містка між цими двома великими азійськими державами у своїх інтересах.

Дотепер Захід крізь пальці дивився на «дивергентну політику» Індії, посиляючись на її ключову роль у стримуванні Китаю в Азійському регіоні. Втім, останнім часом почало з'являтися дедалі більше заяв щодо неприйнятності порушення прав людини у національній політиці цієї країни. Частково, ситуація з правами людини відіграла роль і у формуванні позиції Індії стосовно російської агресії проти України. Те, що вразило частину світу, яка сповідує принципи демократії та верховенства права, не особливо зачепило політику та медіа-простір Індії. Сподівання на швидку зміну позиції Індії найближчим часом не дуже велика, адже за **деякими результатами соціологічних досліджень національна політика Моді має підтримку понад 80% населення, а традиційні системні опозиції - перш за все, партія Індійський Національний Конгрес клану Ганді, все ще не подають ознак спроможності потужно сприяти змінам.**

Геоекономічна конкуренція між Індією та Китаєм, на тлі протистояння між Росією та Заходом, значно змінює конфігурацію міжнародного ринку та руху енергоносіїв. Боротьба за енергетичні ринки Азії посилюється, і в цій боротьбі Китай та Індія фактично змагаються за роль головного нафтогазового хабу регіону. Російський фактор та дисконт на енергоносії вже впливають на конфігурацію не тільки регіонального, але і глобального ринку. Може бути, саме під тиском пропозиції дешевої російської нафти, Саудівська Аравія готова погодитися на часткову оплату нафти, що постачається в Китай, в юанях. Переговори з цього приводу йшли протягом останніх 6 років, але вони прискорились останнім часом через

накопичення незадоволення Саудівського Королівства станом відносин з США, написав The Wall Street Journal 15 березня цього року з посиланням на джерела, близькі до перемовин. ^[16]

І Китаю, і Індії важко буде відмовитися від дешевих російських енергоносіїв в умовах геоекономічної конкуренції між цими країнами, а також глобальної конкуренції з Європою та США.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

^[1] Azeem Ibrahim. Modi's Slide Toward Autocracy. - Foreign Policy, JULY 13, 2020. - <https://foreignpolicy.com/2020/07/13/modi-india-hindutva-hindu-nationalism-autocracy/>

^[2] Yasmeen Serhan. The Hinduization of India Is Nearly Complete. - The Atlantic, MAY 27, 2022, - <https://www.theatlantic.com/international/archive/2022/05/narendra-modi-india-religion-hindu-nationalism/630169/>

^[3] DEBASISH ROY CHOWDHURY. The Islamic World's Outrage Against India Won't Protect the Country's Muslims. - - JUNE 9, 2022. - TIME USA, LLC. - <https://time.com/6185355/india-bjp-muslim-world-prophet/>

^[4]https://en.wikipedia.org/wiki/Islam_in_India#Demographics

^[5] James M. Dorsey. The Saudi Battle for India. - The Globalist · Washington, D.C.. - January 6, 2019. - <https://www.theglobalist.com/india-muslims-saudi-arabia-iran/>

^[6] Gulshan Sachdeva. India's Central Asia challenge. - East Asia Forum, 14 April 2022. - <https://www.eastasiaforum.org/2022/04/14/indias-central-asia-challenge/>

^[7] [energypolicytracker.org](https://www.energypolicytracker.org/). - IISD International Institute for Sustainable Development. - <https://www.energypolicytracker.org/country/india/>

^[8] Rhydhm Takkar. - PM Modi underscores 7 key pillars of India's energy strategy. - E T E n e r g y w o r l d . c o m . - O c t o b e r 2 6 , 2 0 2 0 . - <https://energy.economictimes.indiatimes.com/news/oil-and-gas/pm-modi-underscores-7-key-pillars-of-indias-energy-strategy/78875961?redirect=1>.

^[9] Country Nuclear Power Profiles: INDIA. - (Updated 2016). - IAEA, Updated 2016. - <https://cnpp.iaea.org/countryprofiles/India/India.htm>

^[10] Nuclear Power in India. - World Nuclear Association, Updated May 2022. - <https://world-nuclear.org/information-library/country-profiles/countries-g-n/india.aspx>

- [11] Shayak Sengupta. Russia's Outsized Role in India's Nuclear Power Program. - The Diplomat, May 28, 2022. - <https://thediplomat.com/2022/05/russias-outsized-role-in-indias-nuclear-power-program/>
- [12] Charu Sudan Kasturi/ Why India Can't Quit Russian Oil- Foreign Policy, JULY 13, 2022. - <https://foreignpolicy.com/2022/07/13/india-russia-oil-imports-energy-ukraine-war/>
- [13] Dipanjan Roy Chaudhury. India, Russia discuss ongoing & potential joint energy projects. - The Economic Times, Mar 11, 2022. - https://economictimes.indiatimes.com//industry/energy/power/india-russia-discuss-ongoing-potential-joint-energy-projects/articleshow/90157110.cms?utm_source=contentofinterest&utm_medium=text&utm_campaign=cppst
- [14] Rakesh Kumar. India's crude imports from Russia up 7.2 times in April-May 2022. - The New Indian Express, 14th July 2022. - <https://www.newindianexpress.com/business/2022/jul/14/indias-crude-imports-from-russia-up-72-times-in-april-may-2022-2476374.html#:~:text=NEW%20DELHI%3A%20India's%20crude%20oil,million%20for%20the%20same%20period.>
- [15] Sumit Ganguly. Want to know why India has been soft on Russia? Take a look at its military, diplomatic and energy ties. - The Conversation, April 14, 2022- <https://theconversation.com/want-to-know-why-india-has-been-soft-on-russia-take-a-look-at-its-military-diplomatic-and-energy-ties-181133>
- [16] Summer Said, Stephen Kalin. Saudi Arabia Considers Accepting Yuan Instead of Dollars for Chinese Oil Sales. - The Wall Street Journal, March 15, 2022. - <https://www.wsj.com/articles/saudi-arabia-considers-accepting-yuan-instead-of-dollars-for-chinese-oil-sales-11647351541>

© Центр глобалістики «Стратегія XXI»

«Вікно в Азію», Випуск 2

Моніторинг та аналіз: Тантелі Ратувухері Харіманга
Упорядник та редактор випуску: Христина Гончар
Відповідальний секретар: Оксана Іщук

Центр глобалістики «Стратегія XXI»

вул. Щекавицька, 51 Офіс 26
Київ, 04071, Україна
Е-пошта: info@geostrategy.org.ua
<https://geostrategy.org.ua/>